

Clean-UP BV

Inleiding Casus

Clean-UP BV (hierna: CleanUP) is een schoonmaakbedrijf dat gevestigd is in Hoogland en vestigingen heeft in 15 steden in Nederland. Op het hoofdkantoor zijn onder meer de algemene afdelingen zoals de centrale administratie, directiesecretariaat, acquisitie, inkoop, personeelszaken en het centrale magazijn ondergebracht. Derk Schönberger is oprichter van CleanUP en bezit alle aandelen. Er is een toezichthoudend orgaan aanwezig binnen CleanUP.

Opdrachten

De schoonmaakopdrachten zijn onder te verdelen in doorlopende schoonmaakopdrachten (abonnementen) en incidentele schoonmaakopdrachten, bijvoorbeeld bij de oplevering van een nieuw pand. In het kader van de abonnementsopdrachten worden periodiek werkzaamheden uitgevoerd. Binnen een opdracht kunnen werkzaamheden van verschillende aard voorkomen welke met een onderling verschillende periodiciteit moeten worden uitgevoerd. Ook komt het voor dat bij een abonnementscliënt op verzoek extra werkzaamheden worden uitgevoerd die niet in het abonnement zijn inbegrepen zoals eenmalige hogedrukreiniging. De tarieven voor deze extra werkzaamheden zijn lager dan in het geval deze werkzaamheden voor niet-abonnementhouders worden verricht. Voor de opdrachten worden normaliter vaste aanneemsommen overeengekomen. In een aantal gevallen worden tarieven per manuur afgesproken en worden de werkzaamheden in rekening gebracht op basis van de werkelijk bestede uren. Ten behoeve van de opdrachtverzekering worden offertes uitgebracht.

Uitvoering

De uitvoering vindt in het algemeen in eigen beheer plaats; slechts incidenteel worden werkzaamheden uitbesteed. Overeenkomstig de contracten worden de bedragen van de onderhoudsabonnementen periodiek in rekening gebracht. De opbrengst van een incidentele opdracht wordt pas in rekening gebracht als het werk gereed is. Wanneer dat is overeengekomen, wordt in termijnen afgerekend, al naar gelang het stadium van het werk.

Personeel

Het personeelsbestand omvat circa 2.000 mensen, waarvan circa 1.900 slechts een beperkt aantal uren per dag werken. Een aantal medewerkers heeft een nul-urencontract. De beloning is gebaseerd op een collectieve arbeidsovereenkomst (CAO). De loonberekening geschiedt op basis van ingevulde tijdverantwoordingen waarop zowel de directe uren gesplitst naar abonnementen en niet-abonnementen alsook de indirecte uren worden vermeld. Ook eventuele overuren worden hierop verantwoord.

Algemene economische omstandigheden

Al ruim een jaar is er sprake van een ernstig tekort aan schoonmaakkrachten in de onderneming. Nieuw schoonmaakpersoneel is bijna niet aan te trekken. Nieuw personeel dat wordt aangetrokken, is vaak niet ervaren in dit werk en vergt daarom flink wat begeleiding. Er is reeds een groot aantal klachten binnengekomen van de vaste opdrachtgevers met betrekking tot de uitvoering van het schoonmaakwerk. Ook is sprake van een ernstige mate van verloop onder het personeel. De druk van het management op het bestaande personeel om meer uren te draaien dan is overeengekomen is groot. Het schoonmaakbedrijf dreigt, na een continue daling van de winst in de laatste drie jaren, dit jaar in de rode cijfers te komen. De solvabiliteit is ook sterk verslechterd, met name dit jaar, maar ligt nog net boven het niveau dat de bank als eis heeft gesteld voor handhaving van de bestaande normale kredietfaciliteiten.

Ondanks de personeelsproblemen zijn er vele verzoeken bij het bedrijf binnengekomen voor nieuwe opdrachten. Het betreft hierbij bijna allemaal incidentele opdrachten. Deze incidentele opdrachten zijn lucratiever dan de bestaande opdrachten; wel wordt een hoog kwalitatief niveau van schoonmaakwerk verwacht. Het management van de onderneming richt zich gezien de afnemende winstgevendheid van het bedrijf en het lagere rendement van de bestaande opdrachten steeds meer op deze nieuwe - incidentele - opdrachten. De concurrentie op de markt voor schoonmaakdiensten is hevig. Daarnaast spelen er ook nog enkele juridische kwesties tussen Clean-UP en enkele opdrachtgevers.

Informatievoorziening

Samen met enkele softwareleveranciers binnen de schoonmaakbranche en een telefoonprovider heeft CleanUP een online servicesysteem, CUapp ontwikkeld. Deze app wordt gebruikt op de smartphones van de werknemers. Die app biedt de werknemers toegang tot het beheersysteem CU-Clean. Ook de facilitair manager bij de klant krijgt de beschikking over de app en kan zo via het maken van foto's of het scannen van barcodes meldingen doorgeven naar het systeem, waarna de dichtstbijzijnde servicemanager van het rayon van CleanUP bij de klant langs gaat.

Een kastje bij de klant leest ondertussen dynamisch en draadloos de sensoren in het schoon te maken pand uit. Op basis van gemaakte afspraken over het serviceniveau, bijvoorbeeld het aantal toiletbezoeken in verhouding tot de schoonmaakbeurt, worden de mensen van CleanUP gericht ingezet.

Binnen CleanUP is het contractbeheer, de loonadministratie, de inkoop en verkoop, de facturatie en de administratie van gekoppeld aan de tijd- en aanwezigheidsregistratie in het schoonmaakautomatiseringssysteem. Daardoor worden de geregistreerde kloktijden automatisch doorgestuurd naar de loonverwerking. Onder anderen de servicemanagers kunnen de informatie via een tablet op ieder moment inzien. Deze kunnen nog steeds op ieder moment zien wie waar aan het werk is. Daarnaast verschijnen bij aanvang van een schoonmaakdienst de dagtaken in het display van de CU-Clean klokterminal. Zo borgt Clean-UP dat schoonmakers de juiste taken uitvoeren en dat zij daarvoor ook de gestelde tijd benutten.

Accountantsorganisatie

CB Accountants verzorgt al jaren de wettelijke controle van de jaarrekening voor CleanUP. CB Accountants heeft veel klanten die in de schoonmaakbranche werkzaam zijn.

Vragen

Vraag 1a (6 punten)

Welke 3 inherente risico's met betrekking tot de volledigheid van de verantwoording van de schoonmaakopbrengsten zijn te onderkennen?

Vraag 1b (6 punten)

Welke maatregelen van interne beheersing ondervangen deze onderkende risico's?

Vraag 2 (30 punten)

Hoe controleert de accountant het personeelsproces? Neem in je uitwerking de volgende aspecten mee:

- controledoelstellingen;
- de maatregelen van interne beheersing;
- vier IT general controls die de accountant betreft in zijn controle ten aanzien van de urenregistratie;
- twee geprogrammeerde controles in het geautomatiseerde systeem ten aanzien van de urenregistratie dienen te zijn beoordeeld door de accountant;
- cijferbeoordeling; en
- overige gegevensgerichte controlewerkzaamheden.

Vraag 3 (20 punten)

Hoe controleert de accountant voor 2016 de kortlopende schulden van CleanUP inzake de verplichtingen uit hoofde van het personeel?

Werk de volgende aspecten uit:

- specifieke aspecten inclusief de controledoelstelling;
- cijferanalyse; en
- detailcontroles.

Vraag 4 (10 punten)

Welke gegevensgerichte werkzaamheden verricht de accountant om dit bedrijf als 'going concern' te kwalificeren, gezien de ernstige personeelsproblemen (zowel kwantitatief als kwalitatief) alsmede de verslechterende financiële situatie en de hevige concurrentie?

vervolg Casus

Carel Bernard RA is ook jaren bevriend met Derk Schoonbergen. Beiden kennen elkaar van de lokale Rotary Club. 8 jaar geleden is Carel getrouwd met de broer van Derk. Tijdens een familiebijeenkomst verzoekt Derk om een overzicht van de kostprijzen van de schoonmaakbedrijven die Carel in zijn controleportefeuille heeft.

Vraag 5 (14 punten)

Mag Carel Bernard RA ingaan op het verzoek van Derk Schoonbergen? Betrek in uw antwoord het toetsingskader zoals wordt gehanteerd in de VGBA/ViO:

Houd daarbij de volgende stappen aan:

- Beoordelen situatie;
- geldende fundamentele beginselen;
- relevante bedreigingen;
- evaluatie;
- waarborgen;
- conclusie; en
- overige aangelegenheden.

Vervolg Casus

In het controledossier 2016 is door Saskia Noort, assistent-accountant, de volgende aantekening gemaakt:

*“In de concept jaarrekening 2016 is onder de **Niet in de balans opgenomen verplichtingen** melding gemaakt van diverse claims en aansprakelijkheidskwesties. In voorgaande jaarrekeningen ontbrak deze melding.”*

Vraag 6 (14 punten)

Wat zijn de consequenties voor de af te geven controleverklaring naar aanleiding van de aantekening in het controledossier 2016?

Werk een en ander uit:

- Nader onderzoek, met beschrijving van de werkzaamheden en/of
- Wijziging of aanvulling van de conceptjaarrekening en/of
- Vermelding in de managementletter en/of gecommuniceerd moet worden met degenen belast met governance
- Geef aan wat de mogelijke consequenties zijn voor de strekking van de controleverklaring bij het al dan niet wijzigen van de jaarrekening door de directie.

Einde van het tentamen

Antwoordindicaties bij het tentamen AA2 januari 2018

Vraag 1a (6 punten)

Welke 3 inherente risico's met betrekking tot de volledigheid van de verantwoording van de schoonmaakopbrengsten zijn te onderkennen?

Vraag 1b (6 punten)

Welke maatregelen van interne beheersing behoren bij deze onderkende risico's?

Antwoordindicatie Vraag 1 a en b

De antwoorden van de kandidaten dienen op hun merites te worden beoordeeld, waarbij in de gaten moeten worden gehouden dat om *inherente* risico's werd gevraagd. Hierbij moet de kandidaat aangeven zich bewust te zijn dat er verschillende soorten opbrengsten zijn te onderscheiden met specifieke inherente risico's.

Enkele inherente risico's naar soorten schoonmaakopbrengsten:

- er zijn verschillende soorten abonnementen, wat kan leiden tot onvolledigheid van de opbrengstenverantwoording als gevolg van verschuivingsgevaar wegens het voorkomen van zowel abonnementen op basis van aanneemsom als op regiebasis;

IBM:

- contracten (registratie (bestaan, voorkomen), richtlijnen, autorisatie, juistheid register, volledigheid van de facturering, tijdigheid van de facturering)
- Er zijn incidentele opdrachten binnen abonnementen (extra werkzaamheden), waardoor er een verschuivingsgevaar wegens lagere tarieven kan ontstaan met gevolgen voor de
 - volledigheid verantwoording (urenregistratie)
 - volledigheid facturering, tijdigheid van de facturering

IBM:

- contracten (registratie (bestaan, voorkomen), richtlijnen, autorisatie, juistheid register, volledigheid van de facturering, tijdigheid van de facturering)
- Er zijn incidentele opdrachten buiten abonnementen (extra werkzaamheden), waardoor er een verschuivingsgevaar wegens lagere tarieven kan ontstaan met gevolgen voor de
 - volledigheid verantwoording (urenregistratie)
 - volledigheid facturering, tijdigheid van de facturering

IBM:

- contracten (registratie (bestaan, voorkomen), richtlijnen, autorisatie, juistheid register, volledigheid van de facturering, tijdigheid van de facturering)

Verder: mogelijke andere inherente risico's (die op hun merites worden beoordeeld)

- juiste urenregistratie (capaciteit +/- leegstand = opbrengst) c.q. fluctuerende capaciteit + kwaliteit personeel (sterk verloop) (minder ervaren personeel werkt wellicht minder snel, is dit volledig te factureren bij regiewerk?) → gevolgen voor de facturering
- Presentatie en Toelichting van de opbrengsten
- Continuïteitsrisico wegens dalende winstmarges, andere bedrijfsstrategie, kwalitatieve en kwantitatieve daling van arbeidskrachten (solvabiliteits-/rendements) eis bank en toenemende concurrentie binnen de branche

Vraag 2 (30 punten)

Hoe controleert de accountant het personeelsproces? Neem in je uitwerking de volgende aspecten mee:

- controledoelstellingen;
- de maatregelen van interne beheersing;
- vier IT general controls die de accountant betreft in zijn controle ten aanzien van de urenregistratie;
- twee geprogrammeerde controles in het geautomatiseerde systeem ten aanzien van de urenregistratie dienen te zijn beoordeeld door de accountant;
- cijferbeoordeling; en
overige gegevensgerichte controlewerkzaamheden.

Antwoordindicatie

Doelstelling van de controle (5 punten)

- Het voorkomen van de personeelskosten (1 punt) en de volledigheid van de daarmee verband houdende verplichtingen (3 punten)
- Volledigheid van de verantwoorde directe uren als basis voor de volledigheid van de omzet (1 punt)

Maatregelen van interne beheersing

- Nodig is dat er dermate maatregelen van interne controle (beheersing) zijn getroffen dat op basis van beweringen van het management de controledoelstellingen voor deze post kunnen worden gerealiseerd (mocht dat op deze wijze niet kunnen dan is nadere gegevensgericht onderzoek nodig, voor zover deze vervangbaar is)
- De interne controlemaatregelen omvatten onder andere noodzakelijke functiescheiding tussen werving, selectie, aanstelling en ontslag, functie/taakbeschrijvingen, procedures en richtlijnen om het gebied van de personeelskosten. Ook zal aandacht aan de geprogrammeerde controles dienen te worden besteed (zie verder in de uitwerking).

Maatregelen van interne beheersing (5 punten)

- Functiescheiding tussen aannemen personeel, inzet personeel, urenregistratie salarisadministratie en uitbetaling salaris
- Inzicht in beschikbaar aantal uren → Planning
- Planning en controle op de uit te voeren werkzaamheden (opzichter) alsmede accordering uren
- Richtlijnen/procedures m.b.t. urenregistratie
- verbandscontroles intern tussen job en shoptime + verschillenanalyse (niet alleen nuttig voor volledigheid inzet capaciteit en doorbelasting maar tevens voor juistheid uren en uitbetaling)

4 IT general controls binnen het softwarepakket van CleanUp (4 punten):

De accountant betreft in zijn controle de volgende ITGC:

- **Operations:**
 - Er zijn procedures, die worden gevolgd, betreffende beperkingen in het gebruik van gegevensdragers (zoals bijvoorbeeld het gebruik maken van USB-sticks)
 - Database management system (Data Resource controls)
- **Procedure voor programma changes**
Er is een procedure voor het indienen, documenteren en goedkeuren van verzoeken voor programma changes en adequate testprocedures inclusief een teststrategie wordt ontwikkeld en uitgevoerd voor iedere belangrijke verandering in applicaties. Het testen betreft mede de conversie en de interfaces.
- **(Logische) toegangsbeveiliging**

Naast logische toegangsbeveiliging kan er ook sprake zijn van technische toegangsbeveiliging en encryptie met betrekking tot het verzenden van gegevens en bij het gebruikmaken van de app).

- **Continuïteit**

- Calamiteit preventie;
- Back-up en recovery;
- Dubbele uitvoering systeemcomponenten;
- Indien IT diensten zijn uitbesteed aan een IT dienstverlener (outsourcing):
 - Afspraken gemaakt over de dienstverlening, in een SLA (Service Level Agreement).
 - Regelmatig wordt een review uitgevoerd op de beveiliging en procesintegriteit van de IT dienstverlener, door een onafhankelijke derde (leidend tot bijvoorbeeld ISAE 3402 (de vroegere SAS 70 verklaring)
- Documentatie

Toetsing van de werking van de geprogrammeerde controles in het urenregistratiesysteem. Beschrijf twee geprogrammeerde controles die de accountant met behulp van testgevallen zal controleren (4 punten)

De accountant beoordeelt de werking van de geprogrammeerde controles in het urenregistratiesysteem door het invoeren van testgevallen, bijvoorbeeld

- door meer of minder uren in te voeren dan het aantal contractuele uren van een personeelslid;
- door niet bestaande of afgesloten objectnummers te gebruiken.

andere voorbeelden van application controls beoordelen op hun merites:

Field check / format check / Limietcontrole / range controle; Logische controle / rekenkundige controle; Verbandscontroles (reconciliation controls)- op transactieniveau of op totaalniveau; mutatielijst; Signaleringslijst.

Cijferbeoordeling (4 punten)

Nadat de accountant de cijfers in de jaarrekening heeft aangesloten met de onderliggende financiële administratie voert hij een cijferbeoordeling uit in relatie tot begroting en vorig jaar.

Hierbij besteedt hij aandacht aan:

- Gemiddeld loon per fte dit jaar t.o.v. vorig jaar
- Gemiddelde omzet per fte t.o.v. begroting en vorig jaar
- Verhouding indirecte uren in relatie tot directe uren
- Betaalde toeslag in relatie tot de geboekte kosten lonen en salarissen
- Verhouding sociale lasten/premies sociale lasten t.o.v. kosten lonen en salarissen

Overige gegevensgerichte controlewerkzaamheden (9 punten)

Bij de beschrijving van deze werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met hetgeen in de casus onder deel 3 is vermeld over de urenregistratie

- Uitvoeren van detailcontroles met behulp van signaallijsten uit het geautomatiseerde systeem. Bijvoorbeeld:
 - signaallijst van personeelsleden met 0-urencontract, waarop relatief veel uren zijn geboekt.
 - signaallijst van niet bestaande projecten waarop wel uren zijn verantwoord.
 - signaallijst van projecten waar de uren volgens de projectenadministratie en aantal uren volgens de planning grote afwijkingen vertonen
- Autorisatie uren door bevoegde functionaris aan de hand van ingevoerde autorisatietabel

- Controle op de indirecte uren. De accountant neemt kennis van de interne analyse van de indirecte uren. Hij vergelijkt het aantal indirecte uren per vestiging en controleert of de indirecte uren zijn geautoriseerd.

Vraag 3 (20 punten)

Hoe controleert de accountant voor 2016 de kortlopende schulden van CleanUP inzake de verplichtingen uit hoofde van het personeelsproces?

Werk de volgende gegevens uit:

- specifieke aspecten inclusief de controledoelstellingen;
- cijferanalyse
- detailcontroles

KORTLOPENDE SCHULDEN INZAKE PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN, LOONBELASTING EN PENSIOENEN UIT HOOFDE VAN HET PERSONEELSPROCES

Specifieke aspecten inclusief controledoelstellingen (4 punten)

- controledoelstelling betreft de volledigheid van de verplichtingen jegens de belastingdienst en de sociale verzekeringsinstanties;
- De schulden inzake premies sociale verzekeringen, loonbelasting en pensioenen zijn rechtstreeks afhankelijk van de hoogte van de lonen en salarissen;
- Bij controle van deze schulden wordt daarom voor de juistheid van de opzoeking in de administratie gesteund op het personeelsproces voor wat betreft de lonen, salarissen en sociale lasten en voor de juistheid van de afboekingen op de controle van het proces geldverkeer.

Controle naleving rubricering, presentatie en toelichting in de jaarrekening (2 punten) in 2017 onderdeel van de controledoelstellingen!!!

- De accountant controleert of de rubricering, presentatie en toelichting in de jaarrekening conform BW Titel 9 Boek 2 BW heeft plaatsgevonden. Ook zal hij controleren of het gemiddeld aantal werknemers in de toelichting op de jaarrekening is vermeld.

Cijferanalyse (5 punten):

- De cijferanalyse op het bestaan en de volledigheid van de schulden inzake premies sociale verzekeringen, loonbelasting en pensioenen wordt vooral uitgevoerd via verbandscontroles tussen de geldstromen die volgen uit het personeelsproces en het proces geldverkeer (in verband met de uitstroom van liquide middelen).
 - De cijferbeoordeling
 - Voor een initiële cijferbeoordeling worden de arbeidskosten vergeleken met de begroting en met voorgaande boekjaren. Aandachtspunten daarbij zijn:
 - de opbouw van de arbeidskosten in brutoloon/brutosalaris, sociale lasten en overige kosten
 - de verhouding tussen bruto loon en netto loon
 - de verdeling van de arbeidskosten over de afdelingen
 - de gemiddelde arbeidskosten per werknemer
 - de ontwikkeling van ziektepercentages

De aanvullende detailcontroles (gegevensgerichte controlewerkzaamheden) (8 punten) bestaan specifiek uit:

- Controle van de verplichtingen aan de hand van de toepasselijke regelgeving en de verantwoorde bedragen aan lonen en salarissen;
- Kennisneming van de rapportages naar aanleiding van controles door de belastingdienst en de bedrijfsvereniging, waaruit mogelijke verplichtingen wegens naheffing kunnen blijken;
- Controle juistheid van betalingen aan de hand van betalingsbewijzen. Hierbij met name te letten op: tijdigheid van de aangiften en betalingen in verband met eventuele boetes en renteschulden;
- cijferbeoordeling van de schulden ten opzichte van het voorgaand jaar;

- verbandlegging met kosten (met name voor periodieke kosten);
- bestaanscontrole door ontstaanscontrole aan de hand van bescheiden en eventueel afloopcontrole;
- volledigheidscntrole door een voortgezette controle van de betalingen in het nieuwe boekjaar;
- Om als norm te kunnen dienen voor de cijferbeoordeling zal de salarisadministratie van een periode in detail worden gecontroleerd, hierbij kunnen de volgende controlehandelingen worden uitgevoerd:
 - vaststellen dat het brutosalaris volgens de salarisadministratie overeenkomt met de registratie van de personeelszaken
 - vaststellen dat het salaris overeenstemt met de loonschalen
 - aan de hand van contracten en ontslagbrieven controleren dat de mutaties in het standenregister rechtmatig, volledig en tijdig zijn verwerkt
 - de salarisadministratie afstemmen met de aanwezigheidsadministratie
 - vaststellen dat de bruto-netto berekening juist is

Vraag 4 (10 punten)

Welke gegevensgerichte werkzaamheden verricht de accountant Carel Bernard RA om dit bedrijf als 'going concern' te kwalificeren, gezien de ernstige personeelsproblemen (zowel kwantitatief als kwalitatief) en de verslechterende financiële situatie en de hevige concurrentie?

Voorbeeld van uitwerking

Om het schoonmaakbedrijf als 'going concern' te kwalificeren moet de accountant van oordeel zijn dat de continuïteit van de bedrijfsvoering niet wordt bedreigd. Hij zal hiervoor de volgende werkzaamheden verrichten (COS 570):

- Gesprek met management hierover → m.n. andere bedrijfsfilosofie;
- Idem toezichthouder;
- Ook de gesprek/vergadernotulen van management/toezichthouder wordt doorgenomen op relevante zaken;
- Analyses van interne analyses markt etc.;
- Eventueel gesprek met bank;
- Toetsing aan norm van financiële partners (bank etc, solvabiliteit/rendementseis);
- Begroting beoordelen + bespreken, idem budgetten;
- Toetsen aan eigen bekende branche informatie;
- Lawyers letter (claims?);
- Analyse contractenbestand → verloop e.d.;
- Ontwikkeling in opdrachten (soorten) + winstmarge etc.;
- Beoordeling personeelsbeleid.

Vraag 5 (14 punten)

Mag Carel Bernard RA ingaan op het verzoek van Derk Schoonbergen? Betrek in uw antwoord het toetsingskader zoals wordt gehanteerd in de VGBA/ViO:

Houd daarbij de volgende stappen aan:

- Beoordelen situatie
- Geldende fundamentele beginselen
- Relevante bedreigingen
- Evaluatie
- Waarborgen
- Conclusie
- Overige aangelegenheden

Antwoordindicatie

Het antwoord dient gebaseerd te zijn op **hoofdstuk 11 van de ViO (artikel 44)**.

Stap 1 (2 punten)

Accountant X wordt gevraagd om een overzicht van de kostprijs van concurrerende schoonmaakbedrijven aan de directeur van het opdrachtgevende schoonmaakbedrijf
Bedreiging van de fundamentele beginselen dan wel de onafhankelijkheid

Stap 2 (2 punten)

De onafhankelijkheid van de accountant X wordt bedreigd.

Stap 3 (2 punten)

De bedreiging betreft **belangenverstremeling/eigenbelang/vertrouwdheid of intimidatie**.

Stap 4 (2 punten)

Accountant Carel Bernard heeft een mogelijk belang bij het afgeven van het overzicht aan zijn vriend en zwager, Derk Schoonbergen. De directeur-grootaandeelhouder kan Carel Bernard bij de bespreking van controlebevindingen onder druk zetten door te verwijzen naar zijn jarenlange vriendschap en het huwelijk met zijn broer. De bedreiging is dus niet te verwaarlozen.

Stap 5 (2 punten)

Er zijn nauwe persoonlijke relaties aanwezig binnen de casus. De relatie tussen Carel en Derk mag de assurancecliënt niet in staat stellen de uitkomst van de controleopdracht feitelijk of schijnbaar te beïnvloeden. In verband hiermee worden **de werkzaamheden van accountant intern door accountantsorganisatie beoordeeld** (waarborg tegen feitelijke beïnvloeding); er **wordt een andere accountant van accountantsorganisatie verantwoordelijk gesteld voor de controle** van de jaarrekening van Clean-UP BV **of accountant Carel gaat niet in op het aanbod van de directeur-grootaandeelhouder/zijn zwager Derk** (waarborgen tegen de schijnbare beïnvloeding).

Stap 6 (3 punten)

De getroffen waarborgen moeten worden beschouwd vanuit het standpunt van een goed geïnformeerde, redelijk denkende derde, die over alle van belang zijn informatie beschikt. Kortom, Carel mag niet ingaan op het verzoek van Derk en zal ook uit het controleteam verwijderd dienen te worden.

Stap 7 (1 punt)

Het besluitvormingsproces moet in het dossier worden vastgelegd.

Vraag 6 (14 punten)

Wat zijn de consequenties voor de af te geven controleverklaring naar aanleiding van de aantekening in het controledossier 2016?

Werk een en ander uit:

- Nader onderzoek, met beschrijving van de werkzaamheden en/of
- Wijziging of aanvulling van de conceptjaarrekening en/of
- Vermelding in de managementletter en/of gecommuniceerd moet worden met degenen belast met governance
- Geef aan wat de mogelijke consequenties zijn voor de strekking van de controleverklaring bij het al dan niet wijzigen van de jaarrekening door de directie.

Antwoordindicatie:

Nader onderzoek op basis van standaard 501:

- Beoordelen notulen directievergaderingen. (alinea 9)
- Beoordelen kostenrekeningen met betrekking tot juridische adviezen. (alinea 9)
- Toepassen controlemiddel advocatenbrief. (alinea 10)
- Vragen schriftelijke bevestiging van de directie dat alle bekende actuele of mogelijke rechtszaken en claims waarvan de effecten moeten worden overwogen bij het opstellen van financiële overzichten, aan de accountant bekendgemaakt zijn, alsmede verwerkt en toegelicht zijn in overeenstemming met het van toepassing zijnde stelsel inzake financiële verslaggeving. (alinea 12)

- **Let op: Studenten mogen bij dit onderdeel van hun antwoord ook verwijzen naar standaard 580.**

(normering: advocatenbrief: 3 punten; overige werkzaamheden 1 punt per gedachtestrepen. Totaal maximaal 7 punten)

Het betreft hier een onzekerheid in de verantwoording van ten minste materieel belang (2 punt)

Afhankelijk van de uitkomsten van het nader onderzoek:

Optie 1

- De claims/aansprakelijkheidskwesties zijn goed verwerkt en toegelicht in de jaarrekening:
- Goedkeurende controleverklaring (1 punt) met eventueel een (vrijwillige) paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden als de accountant de niet in de balans opgenomen informatie van fundamenteel belang acht (1 punt). (referentie COS 706 paragraaf 6)

Optie 2

De claims/aansprakelijkheidskwesties zijn niet goed verwerkt en toegelicht in de jaarrekening: Controleverklaring met beperking wegens een bedenking tegen de verantwoording van materieel belang (2 punten). (referentie COS 705 paragraaf 7)

Als het belang van diepgaande aard is: Afkeurende controleverklaring (COS 705 par.8) (1 punt).